

Butroiko euskara

IÑAKI GAMINDE

Lan honetan agertzen diren dato gehienak magnetofonoz jaso genituen, hala ere gauza batzu eskuz jaso genituen bertan edukitako elkarhizketetan.

Hona hemen eduki ditugun ereizleak:

Bibiana Barandika	(68 urte)
Joxe Barandika	(60 urte)
Maria Bilbao	(69 urte)
Ana Fano	(44 urte)
Esther Elgoibar	(23 urte)

Lana lau zatitan banatzen da:

- 1) Fonetika
- 2) Morfologia eta aditza
- 3) Sintaxisa
- 4) Hiztegia eta esaldien bilduma

Azkenengo zati honetan hitz zerrenda bat ematen dugu hitz bakoitzaren alboan batuaz eginiko itzulpena jarriarik. Esaldien bilduma horretan magnetofonoz jasotako esaldi guziak aurkezten ditugu; esaldi horiek batzearan galdeketa bat erabili genuen, hots, itzulpenak dira, beraz ezin da joskera kontutan hartu, izan ere, erdararen eragina oso handia da.

Laburdurak

A.e.	aditz erroa
P	pluralegilea
A	aldia

Hauek bakarrik erabili ditugu eta ez asko.

Iñaki Gaminde
82-IV-11

FONETIKA

Lan honetan Euskaltzaindiak erabiltzen duen ortografia darabilgu.

Butroen ez dira /z/ eta /ts/ erabiltzen ezta Here, beraz hizki hauek bertako testoetan ez dira agertuko.

Bokalak

/i, e, a, o, u, y/

/y/ hots hau /u/ eta /o/ tarteko bat adierazteko erabiltzen dugu.

Kontsonanteak

J darabilgu guturala adierazteko; /y/ hau sapaikaria adierazteko eta /y/ igurzkaria adierazteko.

Aldaketa batzu

Ezkerreko aldean Butroen erabiltzen diren hitzak jartzen ditugu eta alboan, oharririk ez ba dago, beraien pareak batuaz.

A/E

betzuk	=	batzuk
beskari	=	bazkaria
gare	=	gara
merketari	=	merkatari
senbet	=	zenbat
ollende	=	oilanda

E/A

asarratu	=	haserretu
akarra	=	akerra
asurre	=	hezurra
garriko	=	gerriko

A/O

orrotza	=	orratza
ollosko	=	oilasko

A/U

ukubille	=	ukabila
----------	---	---------

E/I

ikisi	=	ikasi
-------	---	-------

Lehendabizi «ikasi» batetik «ikesi» batera igarotzen da aurreko I-en eraginaz, beraz alternantzia «ikesi»/«ikisi» dateke.

I/E

erexi	=	eritzi
eperdi	=	ipurdi

E/U

gusurra	=	gezurra
eperdi	=	ipurdi

E/O

eso	=	heze
-----	---	------

I/U

usena	=	izena
uger iñ	=	igeri egin
ule	=	ile
urune	=	irina

Alternantzia hau ia Bizkaia osoan hedatua dela esan dezakegu.

U/I

libirú	=	liburu
--------	---	--------

O/U

amurru	=	amorro
askunarru	=	azkonarra
iñusente	=	inozente
sokorru	=	sokorro

O/E

erleju	=	erloju
--------	---	--------

O/I

lanbri	=	lanbro
--------	---	--------

U/E

ingerun	=	inguruan
---------	---	----------

AO/AU

ao	=	au
dao	=	daü
ixaü da	=	izango da
asao	=	asaü
geiao	=	geiaü

Aldaketa hau Butroen zaharrengandik gazteengana nabaritzen da, gazteek AU erabiltzen dute.

AU/U

intxurre	=	intzaurra
iruli	=	irauli
belune	=	belauna

A/AU

yaube	=	jabe
-------	---	------

AI/EI

neiko	=	nahiko
-------	---	--------

AI/I

Butroen, bertan, bietara erabiltzen dira honoko hauek:

gaittu/gittu
saittut/sittut
naiok/niok

Gero, beste alde batetik, «usiñe» erabiltzen da «usaina»-en ordez.

AI/A

attittek = aitite (bizkaiera orokorra)
arrañe = arraina

AU/O

arrosi = aharrausi
arrotze = arrautze

EI/E

bengon = behingoan

EI/I

niskik/neiskik
niskio/neiskio

Hauek Butroen bietara erabiltzen dira.

EU/E

deude/dere
neude/nere
baneukek/baneko
deuke/deko
neuskio/neskio

Hauek denak bietara erabiltzen dira.

EU/O

deust/dost
deuste/doste
euki/oki
neutzen/notzen

Hauek denak bietara erabiltzen dira.

OI/O

nos = noiz

B e r t a n «noin» beste euskalkietako «noren» adierazteko erabiltzen da, eta gero «norena»-en ordez «noñe»

OE/E

daro+e = dare
naro+e = nare
dotzo+e = dotze

«e» hori plural egile bat da.

A-en asimilazioa

yon	=	joan
noo	=	noa
oo	=	hoa
eron	=	eroan
darot	=	daroat
kanpon	=	kanpoan
ondon	=	ondoan
aspiñ	=	azpian

IA/IE

bei bet	=	behi bat
aitte	=	aite
nies	=	nigas
errire	=	herrira
mendire	=	mendirra
deille	=	dagila
bier	=	bihar
bixker	=	bizkar
iketza	=	ikatza
ikeratu	=	ikaratu
irekatzi	=	irakatsi
fabrikera	=	fabrikara
arrikede	=	harrikada
inderra	=	indarra
madariketu	=	madarikatu

Dakusagunez, nahiz eta I eta A tartean kontsonante bat egon I-en eraginaz kontsonante hori E bilakatzen da.

UA/UE

euskaldune	=	euskalduna
txakurre	=	txakurra
yakune	=	jakuna (zaigun)
yune	=	(dinagu)
diule	=	daigula (dezagula)
dauleko	=	daulako
daule	=	daula
gure	=	gura
bustena	=	buztana
bulerra	=	bularra
ugeri	=	ugari

UE/U

egurdi	=	eguerdi
egustena	=	eguestena

J

Hasierako J hiteginoan ikus daiteke, hemen bakarrik tartean aurkitutakoak jarriko ditugu:

anaje

antoju
 baju
 bujamanta
 erleju
 frijidu

P/B

bistu = piztu

P/M

imiñi = ipini

P/F

fago = pago

frake = praka

D/G

deittu/geittu

Biak butroen erabiltzen dira.

G/B

yabon = jagon

B/G

adagu = adabua

lebatza = legatza

L/R

angire = angila (erdaraz)

armusu = almuerzo »

aurki = aulkia

R/L

elastune = eraztuna

D/R

yedek/yerek

eudesan/eresan

neude/nere

D-z zaharrek ebakitzen dute gazteek berriz R-z

F/J

juma erdaraz fumar

L/D

bedarra = belarra

edurre = elurra

iderra = ilarra

IT/ITT

aitte	=	aita
yarritten	=	yarriten
yateaittik	=	jateagatik
seaittik	=	zergaitik
gorrittu	=	gorritu
itto	=	ito
itturri	=	iturri

satiken/saittikesen

ixi	→	ixitte
daki	→	dakitt
iñ	→	itte

IS/IX

kerixak	=	kerizak
goixe	=	goiza
goixeti	=	goizetik
ixen	=	izan
deixun	=	dagizun
elixatik	=	elizatik
bixerdun	=	bizardun
leixarra	=	lizarra

IL/ILL

ill	=	hil
nabill	=	nabil
ollok	=	oiloak
deille	=	dagila
yabilek	=	diabilek

ITZ/ITX

bakotxa	=	bakoitza
intxun	=	etzan
intxuñre	=	intzaurra

IN/IÑ

iñ	=	egin
dakiñe	=	dakin
nekiñ	=	nekien
ariñ	=	arin
beiñ	=	behin

SD/ST

dot/estot
dosu/estosu

SG/SK

gare/eskare

SB/SP

bada/espada

SS/S

san/esan

NK/NG

geinke/seinge

Bokalen arteko G-en galera

ebai	=	ebagi
iñ	=	egin
iri	=	iregi
dus	=	dogus
litzikius	=	litzikigus
gogorrao	=	gogorrago
alabeas	=	alabeagas
alabeana	=	alabegana
sean	=	segan
eraiñ	=	eragiñ
ien	=	igon

egon/eon/on hauek hirurak erabiltzen dira

Bokalen arteko K-en galera

selao	=	zelako
suleu	=	zu lakoa
estaitt	=	ez dakit

Bokalen arteko D-en galera

botakot	=	botako dot
yokot	=	joko dot
ikustot	=	ikusiko dot

Azkeneko N-en galera

eda endun	=	edan huen
ya eudesan	=	jan zituzten
ego intzen	=	egon hintzen
yáixu	=	jan egizu
naseles	=	nazen legez

Bokalen arteko R-en galera

yeresak/yesak
eresan/esan

Azentoa

Azentoa jartzen saiatu garen arren ezin izan dugu kasu guzietan be-
reiztu, ahal izan ditugun guzietan jarria dugu hala ere.

Azentoak, bai deklinabidean bai erakusleetan singularra eta plurala
bereizteko balio du, honela:

umé úmek

giltzé	gíltzek
onék	ónek
onéri	óneri

Bátzutan hitz berdinak silaba batetan azentuatzen dira eta beste batzutan beste batetan, honela:

basóra	basorá
etzéra	etzerá
ekárri	ekarrí
etórri	etorrí
ikúsi	ikusí

DEKLINABIDEA

Nominatiboa

alabé, semé, ogí, astó, eskú.

alábek, sémek, ógik, ástok, éskuk.

Dakusagunez plurala lortzeko **K** jarri ez ezik azentoa ere aldatu behar da.

ALABA

alabé	alábak
alabék	alábek
alaberí	aláberi
alabén	aláben
alabená	alábena
alabéas	alábekás
alabéntzat	alábentzát
alabéaná	alábekaná

ETZE

etzén	étzetán
etzerá	étzetará
etzétik	étzetatík
etzéko	étzetakó
etzéarakó	étzetarakó
etzérañó	étzeterañó
etzerántza	étzetarantzá

Alatibo kasoan U eta I-z amaituriko hitzekin RA erabili beharrean RE erabiltzen da atzizkitzat BURURE, MENDIRE.

ERAKUSLEAK

au	ori	a
onék	orrék	ak
onéri	orréri	arí
onén	orrén	arén
onéna	orréna	aréna

onéas	orréas	aréas
onéntzat	orréntzat	aréntzat
onéaná	orréaná	aréaná

ónek	órrek	áik
ónek	órrek	áik
óneri	órrerí	áirí
ónen	órren	áin
ónená	órrená	áiñé
ónekás	órrekás	áikás
ónentzát	órrrentzát	áintzát
ónekaná	órrekaná	áikaná

onetán	ónetan	orretan	órretan
onetara	ónetará	orretara	órretará
onetatik	ónetatik	orretatik	órretatik
onetako	ónetako	orretako	órretako
onetarantza	ónetarantzá	onetarantza	órretarantzá
onetarako	ónetarakó	orretarako	órretarakó
oñetaraño	ónetaraño	orretaraño	órretaraño

HARTAN eta hau bezalakoan ordez «ango etzen» eta abar erabiltzen dira.

Intensiboak

auxé	ónexék
onexék	ónexék
onexerí	ónexerí
onexén	ónexén
onexená	ónexená
onexéas	ónexekás
onexéntzat	ónexentzát
onéxeaná	ónexekaná
onéxetás	

orixé	órrexék
orrexék	órrexék
orrexerí	órrexerí
orrexén	órrexén
orrexená	órrexená
orrexéas	órrexekás
orrexéntzat	órrexentzát
orréxeaná	órrexekaná

axe	áixék
axék	áixék
arexerí	áixerí
arexen	áixén
arexaná	áixená
arexeas	áixekás
arexentzat	áixentzát
arexeana	áixekaná

BERA eta EUREK

berá	eúrek	eúrok
berák	eúrek	eúrok
berarí	eúrerí	eúrorí
bere	eúren	eúron
beré	eúrená	eúroná
beraas	eúrekás	eúrokás
beretzat	eúrentzát	eúrontzát
bereana	eúrekaná	eúrokaná

Izen ordeak

ní	neu
nik	neuk
nirí	neuri
nire	neure
niré	néuré
nies	neues
niretzat	neuretzat
niana	neuana
niaittik	neuaittik

i	eu
ik	euk
iri	euri
ire	eure
iré	euré
ies	eues
iretzat	euretzat
iana	euana
iaittik	euaittik

gu	geu
guk	geuk
guri	geuri
gure	geure
guré	geuré
gues	geues
guretzat	geuretzat
guana	geuana
guaittik	geuaittik
su	seu
suk	seuk
suri	seuri
sure	seure
suré	seuré
sues	seues
suretzat	seuretzat
suana	seuana
suaittik	seuaittik

suok	seuok
suok	seuok
suori	seuori
suon	seuon
suona	seuona
suokas	seuokas
suontzat	seuontzat
suokana	seuokana
suokaittik	seuokaittik

«berori» erabiltzen da zaharrei egiteko, guttienez, zaharren artean.

«ien», hau «suon» ordez bi esalditan erabili zuen Ana Bilbaok, hona hemen:

nik ien usénak bayákies

nik ien usénak bayákiesená

Galdekatzaileak

nor	se(r)	seiñ
nok	sek	seiñek
noñe (Norena)	sena	seiñeana
nori	seri	seiñeri
noin (Noren)	sen	seiñen
noas	seas	seiñeas
norentzat		
noana		seiñeana
notas	setas	
non	seittik	nos
nora	setako	nosko
nondik	setan	nosik
norantza	setatik	
noraño	selan	
norako	selao	
nóngo	senbet	
ongó	sean	

Izen ordainak

iñor	eser
iñok	eselan
iñorí	iñon
iñoná	iñora
iñóas	iñondik
iñontzat	
iñoana	
iños	

seoser, nonor, baten batzuk, ainbet, nosonos, nonon, edoseñeri.

Zenbakiak

bat	amalaú
bi	amabóst

irú	amaseí
lau	amasáspi
bost	amasórtzi
sei	emerétzi
saspí	ogeí
sortzí	ogétabát
bederátzi	ogetamár
amár	berrógei
amáka	berrógetamár
amábi	irurógei
amáiru	irurógetamár
	larógei
	larógetamár
	eun
	bérreun

Adberbioak

emén	oná	emétik
or	orrá	órtik
an	ará	ándik

ónaño	onako	emekó
órraño	orranko	orkó
áraño	arako	angó

eméko	orko	ángo
-------	------	------

Intensiboak

ementxé	onaxé	emetixé
ortxé	orraxé	ortixé
antxé	araxé	andixé

ADITZA

Butroen hitanoa bakarrik zahar batzuen artean erabiltzen da; horregatik zenbait aditz ezin izan dugu bildu.

Gure helburua paradigma guziak biltzea zen baina hau ere ezinezkoa izan da izan ere, batzuren ordez beste forma batzu, askotan ondo ez erakarriak, erabiltzen dira.

Aspektoak

Perfektoa

Batzutan, esaldien bilduman ikus daitekenez, I, hots, aspektoaren ezau-garria, galtzen da; hona hemen nola erabiltzen diren:

eros, ekar, etor, ikus...

Eradaratik hartzen diren mailebuekin ez da TU jartzen, adibidez:

akaba, gusta, akorda, eskapa...

Ezperfektoa

Gehienetan TEN erabiltzen da yoten, botaten, ikusten, etorten, lotuten, urteten, gustaten... yarrितten; hemen T bustitzen da aurreko I-en eraginaz. artxen; TXEN erabiliz hau bakarrik aurki dezakegu.

Geroko aspektoa
 KO eta GO erabiltzen dira egongo, asarratuko, yongo, ingo, galduko, gustako, erosko, ibilko, ikusko, imingo.

Pertsonen morfemak

NOR	NORK
N	T
+	K/NA
D/S/L/B ¹	+
G	GU
S	SU
S... (E) ²	SU(E) ³
D/S/L/B	E

NORI

Hemen bi bereiztu behar dira, NOR-NORI denean eta NORK-NORI-NOR denean.

(S)T	T
K	A/E
NA	NA
KO	TZO/TZE
KU	SKU
TZU	TZU
TZUE	TZU(E) ⁴
KE	TZE

NOR

Indikatiboa

Oraina		
NAS	NOK	NONA
AS		
DA	DOK	DONA
GARA/GARE	GOSAK	GOSENA
SARA		
SARE		
DIRE(S)	DOSAK	DOSENA

1. S bakarrik NOR denean beste guzietan ez dago ezaugarriarik.
2. E ez da beti jartzen
3. E ez da beti jartzen
4. E ez da beti erabiltzen.

Iragana		
NITZEN	NITZON	NITZONA
INTZEN		
SAN	SON	SONA
GINEN	GITZOSAN	GITZOSANA
SIÑEN		
SIÑEN		
SIREN	SOSAN	SOSANA

Baldintzak
 Aurrekoa
 BANITZ
 BAINTTIKE
 BALITZ
 BAGINTZE
 BASINTZE
 BASINTZESE
 BALITZES

Batzuk hauen ordez ondorioak erabiltzen dituzte

Ondorioak		
NITTIKE	NITTIKEK	NITTIKENA
INTTIKE		
LITTIKE	LITTIKEK	LITTIKENA
GINTTIKE	GINTTIKESAK	GINTTIKESENA
SINTTIKE		
SINTTIKESE		
LITTIKES	LITTIKESAK	LITTIKESENA

Subjuntiboa

NEITTEN
 AITTEN
 DEITTEN
 GAITTESEN
 SAITTESAN
 SAITTESAN
 DITTESEN

Agintera

AI
 BEITTE ¹
 SAITTES
 SAITTESSE

Ahalezkoak

Oraina		
NITTIKE	NITTIKEK	NITTIKENA
INTTIKE		

1. Hau beroriketan erabiltzen da.

IÑAKI GAMINDE

LITTIKE GEINTTIKES SEINTTIKES SEINTTIKESE LITTIKES	LITTIKEK GINTTIKESAK LITTIKESAK	LITTIKENA GINTTIKESENA LITTIKESENA
--	---	--

Iragana
NITTIKEN
INTTIKEN/AITTIKEN
SATIKEN/AIKEN
GEINTTIKESAN
SEINTTIKESEN
SEINTTIKESEN
SATIKESAN

Hauen hitanoak ez ziren erabiltzen.

NOR-NORI

Indikatiboa

Oraina

Ni

NAKO

NATZU

NATZUE

NAKE

Hura

DASTE/DAT

YAK/DAK

YANA/DANA

DAKO

DAKU

DATZU

DATZU(E)

DAKE

YASTEK

YASTENA

YAKOK

YAKONA

YAKUK

YAKUNE

YAKEK

YAKENA

Haiek

DASTES

YATESAK

YATESENA

YASAK/DASAK

YASENA/DASENA

DAKOS

YAKOSAK

YAKOSENSA

DAKUS

YAKUSEK

YAKUSENSA

DATZUS

DATZU(E)S

DAKES

YAKESAK

YAKESENSA

NOR A. A.e. P
N A Ø

NORI P.
(S)TE S

			S a	K	
			S e	NA	
D	A	Ø		KO	S
				KU	S
				TZU	S
				TZU(E)	S
D	A	Ø		KE	S

Hitano egitean sekxu ezaugarria sartu ez ezik D ere bustitzen da.

Aditz erroa KI izan zitekeen; honetaz beste batzutan zehaztasun gehiägo eman izan dugu.

Iragana

HURA		
ASTEN	YATEN	YATENA
YAN		
YANA		
AKON	YAKON	YAKONA
AKUN	YAKUN	YAKUNE
ATZUN		
ATZUEN		
AKEN	YAKEN	YAKENA
HAIEK		
ASTESAN	YATESAN	YATESENA
YASAN		
YASENA		
AKOSAN	YAKOSAN	YAKOSENA
AKUSEN	YAKUSAN	YAKUSENA
ATZUSEN		
ATZUSEN		
AKESAN	YAKESAN	YAKESENA

Baldintza ondorioa

Hura

LITZIKITT	LITZIKID EK	LITZIKIDENA
LITZIKIK		
LITZIKIÑE		
LITZIKIO	LITZIKI OK	LITZIKIONA
KITZIKIU	LITZIKIU K	LITZIKIUNE
LITZIKIXU		
LITZIKIXUE		
LITZIKIE	LITZIKIE K	LITZIKIENA
Haiek		
LITZIKIDES	LITZIKIDES AK	LITZIKID ESENA
LITZIKIXEK		
LITZIKIXENA		
LITZIKIOS	LITZIKIOS AK	LITZIKIOS ENA
LITZIKIUS	LITZIKIU SEK	LITZIKIU SE NA

LITZIKIXUS
LITZIKIXUES
LITZIKIES

LITZIKIESAK

LITZIKIESENA

Subjuntiboa

HURA
DAKIDEN
DAKIEN
DAKIENA
DAKION
DAKIGUN
DAKIXUN
DAKIXUEN
DAKIEN

HAIEK
DAKIDESAN
DAKIESEN
DAKIESENA
DAKIOSAN
DAKIGUSEN
DAKIXUSEN
DAKIXUSEN
DAKIESAN

Ahalezko oraina

HURA
LEISKITT
LEISKIK
LEISKINE
LEISKIO
LEISKIGU
LEISKIXU
LEISKIXU(E)
LEISKIE

LEISKID EK

LEISKIDENA

LEISKIOK
LEISKIUK

LEISKIONA
LEISKIUNE

LEISKIEK

LEISKIENA

HAIEK
LEISKIDES
LEISKIXEK
LEISKIXENA
LEISKIOS
LEISKIGUS
LEISKIXUS
LEISKIXU(E)S
LEISKIES

LEISKIDESAK

LEISKIDESENA

LEISKIOSAK
LEISKIUSEK

LEISKIOSENA
LEISKIUSENA

LEISKIESAK

LEISKIESENA

Hauek baldintzekin okertzen dira.

NORK-NOR

Indikatiboa

Oraina

NI
NOK
NONA
NAU/NEU
NOSU
NOSU(E)
NEUDE/NERE

NIOK

NIONA

NEIEK

NAIENA

HI	ZU	ZUEK
AUT/EUT	S(A)ITTUT	SITTU(E)T
AU	SITTU	SITTUE
AU	SITTUU	SITTUE
AUE	SITTUE	SITTUE
GU		
GOSAK		
GOSENA		
GITTU(S)	GIOSAK	GIOSENA
GOSUS		
GOSU(E)S		
GITTUE	GAIYOSAK	GAIYOSENA
HURA		
DOT	YOT	YOTENA
DOK		
DONA		
DAU/DEU	YOK	YONA
DU	YUK	YUNE
DOSU		
DOSU(E)		
DERE/DEUDE	YEREK/YEDEK	YERENA/YEDENA
HAIEK		
DOAS	YOAS	YOASENA
DOSAK		
DOSENA		
DITTU	YOSAK	YOSENA
DUS	YUSEK	YUSENA
DOSUS		
DOSU(E)S		
DITTUE/DERES	YESAK	YESENA

Iragana

Bakarrik erabiltzen dira HURA eta HAIEK-i dagozkienak.

NI
 NENDUN
 NENDUSEN
 —
 NENDU(E)N

HURA		
NEUN	NEUN	NEUNE
ENDUN		
EUN	YEUN	YEUNE
GENDUN	GENDUN	GENDUNE
SENDUN		
SENDU(E)N		

EREN/EUDEN	YEUDEN/YEREN	YEUDENA/YERENA
HAIEK		
NEUSEN	NEUSEN	NEUSENA
ENDUSEN		
EUSEN	YEUSEN	YEUSENA
GENDUSEN	GENDUSEN	GENDUSENA
SENDUSEN		
SENDUSEN/SENDUESAN		
E(RE)SAN	YERESAN	YERESENA

Baldintzak

Ondorioa

NI

NENDUKE (hark)

NENDUKE (haiek)

HI

ENDUKET

ENDUKE

ENDUKEGU

ENDUKE

HURA

NEUKE

EUNKE

LEUKE

GEUNKE

SEUNKE

SEUNKE

LEUKE

HAIEK

NEUKES

EU(N)KES

LEUKES

GEUNKES

SEUNKES

SEUNKES

LEUKES

Hitanoa

HURA

NEUKEK

LEUKEK

GEUNKEK

LEUKEK

NEUKENA

LEUKENA

GEUNKENA

LEUKENA

HAIEK

NEUKESAK

LEUKESAK

GEUNKESAK

LEUKESAK

NEUKESENA

LEUKESENA

GEUNKESENA

LEUKESENA

Subjuntiboa

HURA

DAITTEN/DIEN

DEŷEN

DEŷENA

DEIN

DIUN

HAIEK

DITTESAN/DIESAN

DEŷESEN

DEŷESENA

DEIXELA

DIUSEN

D(A)IXUN
D(A)IXUEN
DEIEN

DIXUSEN
DIXUSEN
DEIXELA

Ahalezkoa
Oraina

HURARA

NEI

EIKE

LEI

GEINKE

SEINKE

SEINGIE

LEÿE/LEIE

NEIK

LEIK

GEINKEK

LEIKEK

NEIKENA

LEIKENA

GEINKENA

LEIKENA

HAIEK

NEIS

EIKES

LEIS

GEINKES

SEINGES

SEINGIES

LEÿES

NEIKESAK

LEIKESAK

GEINKESAK

LEIKESAK

NEIKESENA

LEIKESENA

GEINKESENA

LEIKESENA

Ahalezko iragana

HURA

NEUKEN

—

EUKEN

GEUNKEN

SEUNKEN

SEUNKIEN

EUKEN

HAIEK

NEUKESAN

—

EUKESAN

GEUNKESAN

SEUNKESAN

SEUNK(I)ESAN

EUKESAN

Hitanoa ez da erabiltzen.

Agintera

NI

NAIXU

NAIXUE

GU

GIXU

GIXUE

HURA

EIK

EIÑE

EIXU

EIXUE

HAIEK

EIXEK

EIXENA

EIXUS

EIXUES

Indikatiboa

Oraina (S)

NIRI

DEUSTEK

DEUSTENA

DEUST/DOST YOSTEK YOSTENA

DEUSTESU/DOSTESU

DOSTESU(E)

DEUSTE/DOSTE YOSTEK YOSTENA

GURI

DOSKUK

DOSKUNE

DOSKU YOSKUK YOSKUNE

DOSKUSU/DOSU

DOSKUSUE/DOSUE

DOSKUE YOSKUEK YOSKUENA

HIRI(m)

HIRI(n)

ZURI

ZUEI

DEUT DEUTENA

DOTZUT DOTZUET

DEU DEUNE

DOTZU DOTZUE

DEUK DEUNE

DOTZU DOTZU

DEUDEK DEUDENA

DOTZUE DOTZUE

HARI

DOTZET YOTZET YOTZETENA

DOTZEK

DOTZENA

DEUTZO/DOTZO YOTZEK YOTZENA

DOTZU YOTZUK YOTZUNE

DOTZESU

DOTZESU(E)

DOTZE YOTZEK YOTZENA

HAIEI

DOTZET YOTZET YOTZETENA

DOTZEK

DOTZENA

DOTZE YOTZEK YOTZENA

DOTZU YOTZUK YOTZUNE

DOTZESU

DOTZESUE

DOTZE YOTZEK YOTZENA

Oraina(P)

NIRI

DEUSTESAK

DESUSTESENA

DEUSTES/DOSTES YOSTESAK YOSTESENA

DOSTESUS

DOSTESU(E)S

DEUSTES/DOSTES YOSTESAK YOSTESENA

GURI		
DOSKUSEK		
DOSKUSENA		
DOSKUS	YOSKUSEK	YOSKUSENA
DOSKUSUS/DOSUS		
DOSKUSU(E)/DOSUES		
DOSKUES	YOSKUSEK	YOSKUSENA

ZURI	ZUEI
DOTZUES	DOTZUES
DOTZUS	DOTZUES
DOTZUS	DOTZUES
DOTZUES	DOTZUES

HARI		
DOTZEAS	YOTZEDAS	YOTZASENA
DOTZESAK		
DOTZESENA		
DOTZOS	YOTZESAK	YOTZESENA
DOTZUS	YOTZUSEK	YOTZUSENA
DOTZESUS		
DOTZESU(E)S		
DOTZES	YOTZESAK	YOTZESENA

HAIEI		
DOTZEAS	YOTZEDAS	YOTZASENA
DOTZESAK		
DOTZESENA		
DOTZES	YOTZESAK	YOTZESENA
DOTZUS	YOTZUSEK	YOTZUSENA
DOTZESUS		
DOTZESU(E)		
DOTZES	YOTZESAK	YOTZESENA

Iragana(S)

Hemen ezin izan genuen hitanoa bildu.

NIK	GUK
--	--
NEUTZEN	GEUNTZEN
NOTZUN	GEUNTZUN
NOTZU(E)N	GEUNTZUEN
NEUTZEN	GEUNTZEN

ZUK	ZUEK
SEUSTEN/OSTESUN	SEUSTEN/OSTESUN
SEUNTZEN/OTZESUN	SEUNTZEN/OTZESUN
SUSKUN/OSKUSUN	SEUSKUN/OSKUSUN
SEUNTZEN/OTZESUN	SEUNTZEN/OTZESUN

HARK	HAIEK
OSTEN	OSTEN
--	--

OTZON
OSKUN
OTZUN
OTZUEN
OTZEN

OTZEN
OSKUEN
OTZUEN
OTZUEN
OTZEN

Plurala

NIK

GUK

NEUTZESAN
NOTZUSEN
NOTZUSEN
NOTZESEN

GEUNTZESAN
GEUNTZUSEN
GEUNTZUSEN
GEUNTZESAN

ZUKEKK
OSTESUSEN
OTZESUSEN
OSKUSUSEN
OTZESUSEN

ZUEK
OSTESUSEN
OTZESUSEN
OSKUSUSEN
OTZESUSEN

HARK
OSTESAN

HAIEK
OSTESAN

OTZESAN
OSKUSEN
OTZUSEN
OTZUSEN
OTZESAN

OTZESAN
OSKUSEN
OTZUSEN
OTZUSEN
OTZESAN

Baldintzak

HARI
NESKIO

HAIEI
NESKIE

LESKIO
GESKIO
SESKIO
SESKIE
LESKIE

LESKIE
GESKIE
SESKIE
SESKIE
LESKIE

NIRI
LESKIT(HARK)
SEUSKIT(ZUK)

ZURI
LESKIXU(HARK)
LESKIXU(HAIEK)

Subjuntiboa

ZUK
DEISTESUN
DEITZESUN
DEISKUSUN
DEITZESUN

ZUEK
DEISTESUEN
DEITZESUEN
DEISKUSUEN
DEITZESUEN

HARK
DEISTEN

HAIEK
DEISTEN

--
DEION
DEISKUN
DEITZUN
DEITZUEN
DEITZEN

--
DEITZEN
DEISKUN
DEITZUEN
DEITZUEN
DEITZEN

Ahalezko oraina

NISKIK
NISKIÑE
NISKIO/NIO
NISKIXU/NIXU
NISKIXU
NISKIE/NIE

NISKIOK

NISKIONA

GUK
GENKIO
GENKIE

ZUK
SENKIO
SENKIE

ZUEK
SENKIE
SENKIE

HARK
LISKITT (NIRI)
LISKIO/LIO (HARI)
LISKIGU (GURI)
LISKIE/LIE (HAIEI)

HAIEK
LIE (HARI)
LIE (HAIEI)

Hauek eta baldintzak maiz okertzen dira.

Agintera

NIRI
OSTESU
DIOSTELA
OSTESUE
DIOSTELA

GURI
OSKUSU
DIOSKULE
OSKUSUE
DIOSKULE

ZURI
DIOTZULE
DIOTZUELA

ZUEI
DIOTZUELA
DIOTZUELA

HARI
IOTZESU
DIOTZELA
IOTZESU(E)
DIOTZELA

HAIEI
IOTZESU
DIOTZELA
IOTZESU(E)
DIOTZELA

EGON

Oraina

NAO/NAU

NAIYOK

NAIYONA

AU

DAO/DAU

YAOK

YAONA

GAOS/GAUS

GAYOSAK

GAYOSENSA

SAOS/SAUS

SAOSE/SAUSE

DAOS/DAUS

YOSAK

YOSENSA

Baldintzak

BANENGO

—

BALEGO

BAGENGOS

BASENGOS

BASENGOSE

BALEGOS

ETORRI

NATOR

NATORREK

NATORRENA

ATOR

DATOR

YATORREK

YATORRENA

GATOS

GATOSAK

GATOSENSA

SATOS

SATOSE

DATOS

YATOSAK

YATOSENSA

NOR-NORI

NI

ZU

ZUEK

NATORKO

DATOSTESU

DATOSTESUE

NATORTZU

DATORTZESU

DATORTZESUE

NATORTZUE

—

—

NATORKE

DATORTZESU

DATORTZESUE

HURA

DATOSTE

HAIEK

DATOSTES

—

—

DATORKO

DATORKOS

DATOSKU

DATORKUS

DATORTZU

DATORTZUS

DATORTZU(E)

DATORTZU(E)S

DATORKE

DATORKES

JOAN

NOO

NAYOK/NIOK

NAYONA

OO

DOO

YOK

YONA

GOS

GAYOSAK

GAYOSENSA

SOS			
SOSE			
DOS	YOSAK		YOSENA
NOR-NORI			
NI	GU		
NOKO	--		
NOTZU	GOTZUS		
NOTZUE	GOTZUES		
NOKE	--		
ZU	ZUEK		
SOSTESU	SOSTESUE		
HURA	HAIEK		
DOSTE	DOSTES		
--	--		
DOKO	DOKOS		
DOSKU	DOSKUS		
DOTZU	DOTZUS		
DOTZUE	DOTZUES		
DOKE	DOKES		
IBILI			
NABILL	NABILLEK		NABILLENA
ABILL			
DABILL	YABILLEK		YABILLENA
GABILTZES	GABILTZESAK		GABILTZESENA
SABILTZES			
SABILTZE(A)			
DABILTZES	YABILTZESAK		YABILTZESENA
NOR-NORI			
NI	ZU	HURA	HAIEK
NABILKO	DABISTESU	DABISTE	DABISTES
NABILTZU		DABILKO	DABILKOS
NABILTZUE		DABIXKU	DABIXKUS
NABILKE		DABILTZU	DABILTZUS
		DABILTZU(E)	DABILTZU(E)S
		DABILKE	DABILKES
EUKI			
NI			
NEKO			
NEKOSU			
NEKOSU(E)			
NEUKE			
HURA			
DEKOT	YEKOT		YEKOTENA

DEKOK		
DEKONA		
DEKO	YEKOK	YEKONA
DEKU	YEKUK	YEKUNE
DEKOSU		
DEKOSUE		
DEUKE	YEKEK	YEKENA
HAIEK		
DEKO(D)AS	YEKOAS	YEKOSENA
DEKOSAK		
DEKOSENA		
DEKOS	YEKOSAK	YEKOSENA
DEKUS	YEKUSEK	YEKUSENA
DEKOSUS		
DEKOSUES		
DEUKES	YEKESAK	YEKESENA

Baldintzak

BANEKO/BANEUKO

—

BALEKO
GAGEUNKO
BASENGO

BALEKOS

—

NORK-NORI-NOR

NIK	GUK	ZUK	ZUEI
DEKOTZUT		DEKOSTESU	DEKOSTESUE
DEKOTZET	DEKOTZU	DEKOTZESU	DEKOTZESUE
DEKOTZUET			
DEKOTZEK	DEKOTZU	DEKOTZESU	DEKOTZESUE

HARK	HAIEK
DEKOSTE	DEKOSTE
DEKOTZO	DEKOTZE
DEKOTZU	DEKOTZUE
DEKOTZUE	DEKOTZUE
DEKOTZE	DEKOTZO

EROAN

NI	GU
NAROK	GAROSAK
NARONA	GAROSANA
NARO	GAROS
NAROSU	GAROSUS
NAROSUE	GAROSUES
NARE	GARES

HURA		
DAROT	YAROT	YAROTENA
DAROK		
DARONA		
DARO	YAROK	YARONA
DARU	YARUK	YARUNE
DAROSU		
DAROSUF		
DARE	YAREK	YARENA
HAIEK		
DAROAS	YAROAS	YAROSENA
DAROSAK		
DAROSENA		
DAROS	YAROSAK	YAROSENA
DARUS	YARUSEK	YARUŞENA
DAROSUS		
DAROSUES		
DARES	YARESAK	YARESENA
NORK-NORI-NOR		
NIK	ZUK	HARK
DAROTZUT	DAROSTESU	DAROSTE
DAROTZET	DAROTZESU	DAROTZO
DAROTZUET		DAROSKU
DAROTZET	DAROTZESU	DAROTZU
		DAROTZUE
		DAROTZE
EKARRI		
NI	GU	
NAKAK	GAKASAK	
NAKANA	GAKASANA	
NAKAR	GAKAS	
NAKASU	GAKASUS	
NAKASUE	GAKASUES	
NAKARRE	GAKASE	
HURA		
DAKAT	YAKARRET	YAKARRENA
DAKAK		
DAKANA		
DAKAR	YAKARREK	YAKARRENA
DAKARGU	YAKARRUK	YAKARRUNE
DAKASU		
DAKASUE		
DAKARRE/DAKARDE	YAKARREK	YAKARRENA
HAIEK		
DAKARREAS	YAKARREAS	YAKARRESENA

DAKASAK		
DAKASENA		
DAKAS	YAKASAK	YAKASENA
DAKARGUS	YAKARRUSEK	YAKARRUSENA
DAKASUS		
DAKASUES		
DAKARRES	YAKARRESAK	YAKARRESENA

NORK-NORI-NOR

NIK	ZUK	HARK
DAKATZUT	DAKASTESU	DAKASTE
DAKATZET	DAKATZESU	DAKATZO
DAKATZUET		DAKASKU
DAKATZET	DAKATZESU	DAKATZU
		DAKATZUE
		DAKATZE

ZUEK
DAKASTESUE
DAKATZESUE
DAKATZESUE

ESAN

HURA	HAIEK
DIÑOT	DIÑOAS
DIÑOK	
DIÑONA	
DIÑO	DIÑOS
DIÑU	DIÑUS
DIÑOSU	DIÑOSUS
DIÑOSUE	DIÑOSUES
DIÑE	DIÑES

NORK-NORI-NOR

NIRI	
DIÑOSTE	DIÑOSTES
DIÑOSTESU	DIÑOSTESUS
DIÑOSTESUE	DIÑOSTESUES
DIÑOSTE	DIÑOSTES

ZURI

DIÑOTZUT	DIÑOTZUES
DIÑOTZU	DIÑOTZUS
DIÑOTZU	DIÑOTZUS
DIÑOTZUE	DIÑOTZUES

GURI

DIÑOSKU	DIÑOSKUS
DIÑOSKUSU	DIÑOSKUSUS

DIÑOSKUSU(E)
DIÑOSKUE

DIÑOSKUSU(E)S
DIÑOSKUES

ZUEI
DIÑOTZUET

HARI
DIÑOTZET
DIÑOTZEK
DIÑOTZENA
DIÑOTZO
DIÑOTZU
DIÑOTZESU
DIÑOTZESUE
DIÑOTZE

HAIEI
DIÑOTZET
DIÑOTZEK
DIÑOTZENA
DIÑOTZE
DIÑOTZU
DIÑOTZESU
DIÑOTZESUE
DIÑOTZE

JAKIN

HURA
DAKITT
DAKIK
DAKIÑE
DAKI
DAKIU
DAKIXU
DAKIXUE
DAKIE

YAKITT

YAKITTENA

YAKIK
YAKIUK

YAKIÑE
YAKIUÑE

YAKIEK

YAKIENA

HAIEK
DAKIES
DAKIXEK
DAKIXENA
DAKIX
DAKIUS
DAKIXUS
DAKIXUES
DAKIES

YAKIES

YAKIESENA

YAKIXEK
YAKIUSEK

YAKIXENA
YAKIUSENA

YAKIESAK

YAKIESENA

Iragana
NEKIÑ

EKIÑ

Baldintzak

HURA
BANEKI
BAENKI,BAENKIÑE
BALEKI
BAGENKI
BASENKI
BASENKI
BALEKIE

HAIEK
BANEKIX
BAENKIX
BALEKIX
BAGENKIX
BASENKIX
BASENKIX
BALEKIES

ERABILI

DABILT

DABIL

DABILGU

DABILXU

DABILXUE

DABILLE

ERITXI

DERISTE

DERISTXESU

ERION

Adizki bat fosilizatuta aurkitzen da: «uré DARRIOla dau».

IRAUN

DIRAUT

Hau behin entzun genuen.

DAUTZO

Hau testu-inguruagatik DATXEKIO-aren bezalakoa da. Agian ERANTZI aditza izan liteke.

SINTAXISA

Atal honetan erabiltzen diren erlaziorik garrantzitsuenak bakarrik jarriko ditugu.

Koordinatuak

ALA

–se gurosú sagarrá ala madarí?

esik

–orí ixén esík dának etór diré

bata... beste

–esán etorrí es báta es béste

baña... alan ta gusti

–dénbora txarrá daú báña álan ta gustí basorá yóngo garé.

Menperatuak

Konpletiboak

–LA

–or daule pentzatót

–anajé yon dala pentzatót

-NIK

-estót péntzaten beár orí iñ dósunik

-TE

-óndo yáte gústaten dasté

-orí kóxuté guré dot

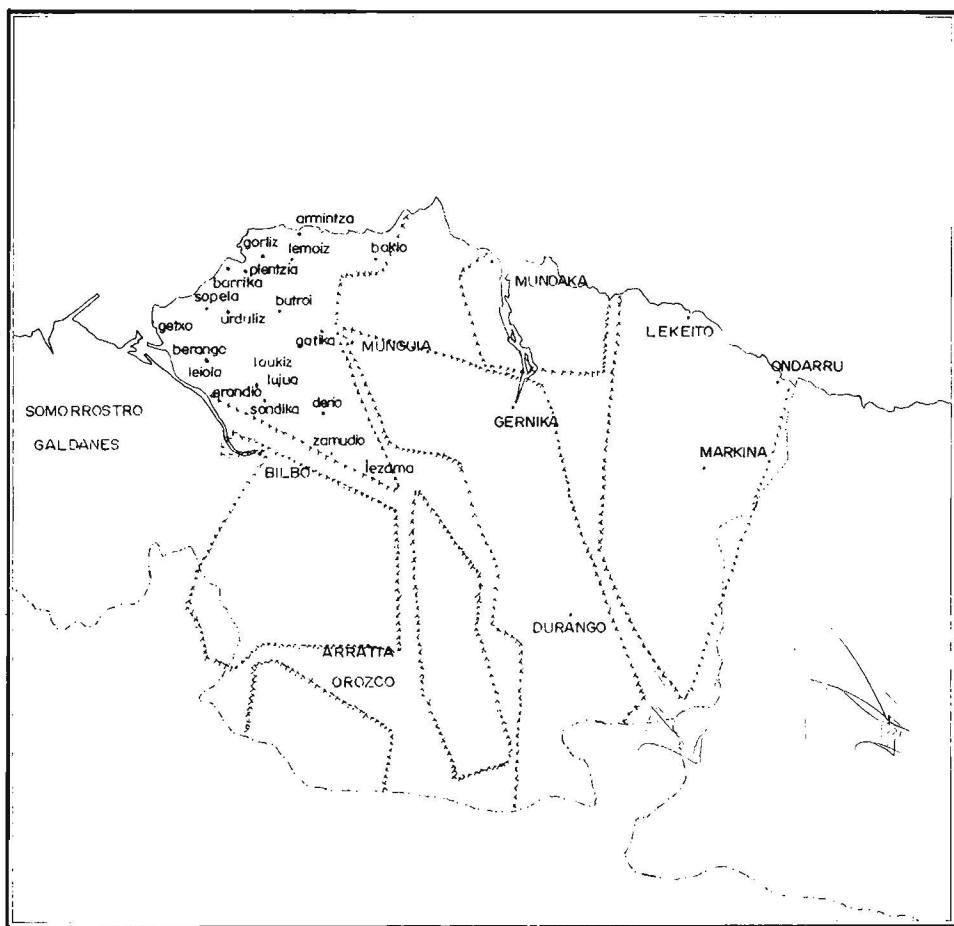
Subjuntiboa

-yon díttén gurót

-ixíldu díttésan gurót

Zehar galdera

-esdakitt etórri báda

Butroiko euskara Bonaparteren sailkapenaren arabera Plentziako azpi-euskalki barruan kokatzen da, azpi-euskalkiaren erdian, hain zuzen.
Hona hemen Plentziako azpi-euskalkia:

Erlatibozkoak

- etórri dan gisoná gure laguné da
- suk esétutén dósunek beskarí ekardaú
- suk esán dósune gusúrre da

-TAKO

- suk emóndakó emén daú

Lekuzkoak

- su saúsen lékun amá on da

Deborazkoak

-NEN

- aitté etór sánen yon giñén
- yan géndunén lagúnek yon siren

-TEN

- etzéra yóten ikúsittút
- béskari ítten gíltzek yausí dastés

-TERAKON

- orí ítterakón até ixí dot

-KERAN

- etzéra etórkerán béskari erósi dot

-N BITTARTEN

- nik au ítten dóten bíttartén suk orí iñ
- yáixu amá datórren bíttartén

OSTEN

- yan ostén errire yóngo garé
- erosí ostén yóngo garé

TTE GERO

- orí íntte geró yárriko garé
- gu etorritte geró elíxera yóngo saré

BAÑO LEN

- afári yan baño len mesára yóngo garé
- oná etórri baño len íngo deré bearrá

Kausalak

- lako
- dénpora oná ítten daúleko gaús emén
- trená galdú dótelakó natór belú

ETA

- solón daús dénpora oná ítten daúte
- neskatok etórdire aitté gaixórik daúte

-TEAITTIK

-afári esyáteaittík oirá yon da

-TEARREN

-orí ittearrén belú etór da

Modalak

-LES

-suk esán dósules índot au

-esán dósules emén daú

-eméko náseles ondó esérutedót au

-LEU

-súleu da orí

-TEKOTAN

-au ittekotán etór saré

-basóra yótekotán etór diré

ARREN

-dirú irábasiarrén bardíñ dasté

-belú etór arren bearrá inberkodaú

-TEKO

-yóteko esántzut

-emén lótuteko esándaú amák

-TEN

-pipérrak érosten yon nas

Baldintza erreala

-ékarten bádosu érongót

-aitté bádator yóngo nas

BESTE

-órrek guk béste dirú deké

BAÑO -AO

-firu au orí baño gogórrao da

-nik suk baño dirú géiaꞥ dekrét

ESKERO

-ardaú askó adán eskéro moskorra ártxen da

IEKETA (kontsekutiboa)

-íketá emén gaꞥsen yóngo garé

ESALDIEN BILDUMA

Bibiana Barandika

- ámomák ekár dost afarí
- súok arrí bet bóta dostesú
- lagúnek irí deusté até
- suk irí dostesú ⁶
- amák ebági deust
- órrek úmek bóta deusté
- nik emón dotzút dirú
- nik eskégi dotzút (zuei)
- Guk báskarí ekárrí dotzú (zuri)
- suk gúri esán dosú
- suk emón doskuú ogí (guri)
- suk emón dostesú ogí (niri)
- amák emón doskú (guri)
- guk súori emón dotzú
- nik amári érototzét (gauza bat eta egunero)
- nik úmeri éron dotzét
- suk emón dotzesú (haiei)
- aittékar amari erósi dotzó
- guk onerí emón dotzú
- aittékar néskari esán dotzé
- nik dirú emón notzún
- nik úmeri emón dotzeás gíltzek
- nik surí ekár dotzués ógik
- nik amári éron neutzén
- odolák úrteten deust
- nik emón notzusén gíltzek
- nik emón dotzués gíltzek
- atzó in neukén
- suk erósi seunkén bei bet
- áik daré dirú
- úmek dakardé báskari
- súok darosué ogí
- súok dekosués gíltzek
- guk ikí gendún etzé bat
- órrek eskuárten dabillé ogí
- guk eskuárten dabilgú ogí
- uré daríola day
- nirí ondó deristé
- ondó deritxesú orrerí?
- intxúnte nau
- nik ikí neusén etzéko gíltzek
- onék ekárrí eukén báskari
- súok in seunkién beár orí
- atzó ekárrí neukesán keríxak

6. Berak aditz bila gindoazela susmatu zuen eta horregatik esaldi askotan aditza bakarrik jartzen du.

-úmek erósi eukesán
 -ónek iñ eukén atzó bés kari
 -súok ekárri seunkesán keríxak
 -suk ekárri seunkesán
 -gu etórri gará
 -su nire erríko sará
 -emén bisiko bánitz posík egóngo nittiké
 -nies égongo básinttiké es sinttiké asárratukó
 -au bálitz euskálduné gués égongo littiké
 -amá yóngo littiké basorá
 -ni yárritten bánas súok yon íngo saré
 -gu yóngo báginttiké Gernikerá aitteamak asárratu íngo littikés.
 -úmek yóngo bálittikes basóra gáldu íngo littikés
 -súok gálduko básinttikésé
 -ni etzéra yon nittiké
 -su etór sinttikés gués
 -gu lotú ginttikés emén
 -súok bisí sinttikésé emén
 -ni atzó yon nittikén basóra
 -su atzó etór séinttikésén, ba, ixau da...
 -amá egón satikén atzó emén
 -gu atzó íxartu geínttikésán goixetíau
 -úmek léngunen etór satikesán oná
 -súok lotú saittikesén etzén
 -su yon sittikés
 -súok atzó yon sinttikésán etzerá
 -aitték guré dau goixéti etór sittésan
 -aitték guré dau goixéti etór nítten
 -guré dot orí umé orí yon díttén
 -amák esán dau, étorté ni oná
 -guré dot yon sittésan etzerá
 -esán dot úmek yon díttésela
 -guré dosu ni emén lotú nítten
 -aitték guré ixén dau etzéra yóte
 -nik léngunen gurixen neun etzéra yon díttésan úmek.
 -egon saittés emén
 -egon saittésé emén
 -etór beitté beróri oná
 -así díttésela partíduk
 -lagún bat etórri dasté
 -surí astú in datzú dirú
 -onerí ogí gústaten dakó
 -surí ogí gústaten datzú
 -gurí gáldu in dakú txakurré
 -úmeri gústaten daké ólgetan
 -nirí yausi in dastés gíltzek
 -surí etór datzús lagún bétzuk
 -gisónari índabak gústaten dakés
 -léngunen gíltzé galdú astén
 -léngunen ill atzún bei bet

- onerí aitté makáldu iakón 7
- gurí dirú galdú akún
- úmeri iés apúrto íakén
- áiri gisónari basó erre akén
- léngunen galdú astesán gíltzek
- léngunen etór atzusén surí lagún bétzuk
- aittéri galdú íakosán árdik
- gurí ill iakusén sáldik
- áiri gisónari konéjuk gústateakesán
- súori yáietan léngusuk etór atzusén
- ni súaná yon nas
- su orréana yon sará
- ni agértu natzú bidén
- nirí gústako littikét (sic) óndo yántzitte
- surí astú íngo liskixú dirú
- onéri lagún bet etorriko litzikió
- gurí astú íngo leiskiu orí
- órrerí gisónari ill íngo leittekés árdik

(Hemen darabilen aditzau ez dagokio NOR-NORI-ri)

- súori erre íngo liskixú yáteko
- niri ill íngo liskítt beýé
- surí galdú íngo liskixú dirú
- amári galdú íngo liskiío dirú
- aittéri tte amári galdú íngo liskie...
- súori astú íngo liskixú gíltzé
- gurí astú íngo liskigú gíltzé
- niri ill íngo liskides óllok
- aitték txakurre ill díttén guré dau
- nik lagún bet etór déixun oná guré dot
- nik onéri kiríkolatzá ill dakíon guré dot
- amák guré deu galdú deixúen liburu orí
- úmeri gústa dakien orí guré dot
- úmek guré deudé au gustaté niri
- aitték guré dau etór deittésan guré lagúnek
- aittékguré dau gíltzek astúdakiesen
- nik guré dot onéri galdú dakiósan gíltzek
- nik guré dot óneri galdú dakiésan gíltzek
- guré dot txórik eskápa díxun
- guré dot gafak apurtu dakixúsen
- onék guré dau txórik ill dakíguselá
- onék guré dau txórik ill dakídeselá
- onéri atzó aixéas apúrto iñ ixekón gordosolá
- suk esétuten nosú
- aitték ikúsi naú
- súok éron nosué etzerá
- áik ekár neudé oná
- nik esétuten saittút
- aitték bóta sittú kallerá

7. i hori ez da aditz laguntzailearena egin aditzarena baizik.

-nik ekárrí sittuét etzerá
 -áik eukí sittú etzén
 -nik in dot au bearrá
 -suk yosí dosú alkóndare
 -onék erósi deu ogí
 -súok apúrtu dosué bentáne
 -áik saldú in deré etzé
 -suk esétuten gosús
 -amák ikúsi gittú kallén
 -súok esétuten gosús
 -aitték ikúsi sittué kallén
 -nik erósi doás sagárrak
 -suk ekár dosús árdik
 -onék apúrtu dittú bentának
 -guk egósi dus pátatak
 -úmek bóta dittue árrik
 -súok yan dosués txulétak
 -suk esétu seustén (sic) durangón
 -aitték ikús nendún elixán
 -léngusuk ekárrí nendún oná
 -súok éron seustén erriré
 -nik ardaú erósi neún
 -suk uré edán sendún
 -onék belú afáldu eun
 -guk ekár gendún ollosko
 -súok ekár senduén óllosko
 -aittetamak saldú eudén beýe
 -nik bóta neusén sagárrak
 -suk ekár sendusén árdik
 -onék apúrtu eusén bentának
 -súok yan sendusén sardíñak
 -aitték yosí eusén frákat
 -áik apurtúesán bentának
 -áik apurtúeresán bentának
 -úmek índabak yan eresán
 -nik erósiko neuké arraiñé
 -suk ímingo seunké árbola bat
 -onék ímingo leuké ogí máyan
 -súok íngo seunké orí
 -áik ikúsi eudén nié laguné
 -úmek ékarko leuké bés kari
 -nik yábongo neukés úmek
 -áik tópako leukés gíltzek
 -nik in neiké bés kari
 -orrék ebaí lei ogí
 -úmek bistú leié argí
 -ni báno etzerá
 -súok sosé etzerá
 -léngunen eurí así sánen yon nitzén etzerá
 -até ixítte egón san

-nik bádakitt éuskera
 -nik bánekiñ éuskera
 -onék baekíñ éuskera
 -giltzé boltzán dekót
 -giltzek dekoás boltzán
 -nik txakúr bat ikí nendún
 -dirú baneko...
 -básengó dirú...
 -orrek bálekós lagúnek...
 -norá narosué?
 -norá narosú?
 -norá naré?
 -porá érongo sittút?
 -etzerá darotzút aú
 -dirú bágeunké obéto bísiko ginttikés
 -súok dirú básiunké...
 -suk dirú básengó...
 -mendín bálego etzé bat...
 -posík bánengó kallerá yóngo nittiké
 -básengós posík...
 -éron nixú etzerá
 -etzerá nakasú?
 -guk erósi geinké orí
 -súok itxi senkién txakurré kallén
 -onék garbítu leís platérek
 -nik amáta neís árgik
 -nik in nei bés kari
 -úmek esán lié gusurré
 -súok batú sengiés líbiruk
 -guk eskátu geinké órrek gaúsok
 -estúdia deílle umé orrek
 -yan díun bés kari
 -aitték esán daú yan díule

Ana Bilbao

-ik gu esétuten gosák
 -aitték íkusten giosák
 -áik mutíllek gu etzéra ekárrí gaittúsená
 -sagárrak erósi yoás
 -sagárrak erósi yoasená
 -ik árdik ekár dosák
 -onék bentának apúrtu yosák
 -guk bentának apúrtu yusék
 -guk bentának apúrtu yuséna
 -úmek árrik bóta yesák
 -úmek árrik bóta yesená
 -ik ogí emón dosték
 -amák bés kari ekárrí yosták
 -lagúnek até sabáldu yostek
 -lagúnek até sabáldu yostená

- dirú emón deut (nik hiri mutil)
- dirú emón deutená (nik hiri neska)
- nik bés kari emón deut iri
- aitték bés kari eká rri deúne (hiri neska)
- aitték bés kari eká rri deu (hiri mutil)
- á ik giltzé bat emón deudek (hiri)
- á ik giltze bat emón deudena (hiri)
- nik amari ogí éron yotzét
- aitték gausá bat eró si yotzék amari
- ik Duróngon esétu nendún
- ik Duróngon esétu nendúne
- suk Duróngon esétu nendusén
- nik lengualdín ardaú éron neún
- nik lengualdín ardaú éron neúne
- ik uré edá endún
- orrék afári belú ya eun
- orrék afári belú ya euné
- guk ólloskó bat ekár gendún
- guk ólloskó bat ekár genduné
- á ik etzé saldú eudén
- á ik etzé saldú eudená
- nik sagá rrak bóta neusén
- guk sagá rrak bóta gendúsená
- úmek bentának apúrtu yeusén
- á ik txulé tak ya eudesán
- á ik txulé tak ya yeresán
- á ik txulé tak ya yerésená
- nik arraiñé érosko neuké
- nik arraiñé érosko neukék
- nik arraiñé érosko neukena
- ik á rbolak ímingo eunkés
- amák ogí ímingo lleukék máyan
- guk etzé sálduko geunkék
- guk etzé sálduko geunkená
- órrek niré laguné ikusko lleukék
- nik yábongo neukesák
- onék sagá rrak yángo leukesák
- guré yot beár bat ítte
- beár bat in déien guré yot (hik)
- beár bat in deiéna guré yotena
- orí nik ekár daí tten guré yok
- umerí éuskera irékatzi diósun guré dot.
- aitték guré yok nirí lagunék étorté
- iri dirú émongo niskík
- iri dirú émongo niskiñé
- amari nik bés kari érongo niskiéna
- amari nik bés kari érongo niskiok
- nik askó yakín neún
- amák frantzés yakieún
- nik éron nendukek i (?)

-aittét ékarko enduké
 -órrek etzén ókikó enduke
 -guk etzén ókiko endukegú
 -ik etzén íkusko nok
 -nik orí bearrá íngo neukék
 -nik orí bearrá in neí
 -nik orí bearrá in néik
 -nik orí bearrá in neikéna
 -ik yan eike danátarikó
 -amák erósi lei
 -amák erósi leikéna
 -guk ekárri geinké béskari
 -súok ekarri seinkié béskari
 -ónek etzé bat erós leié
 -ónek etzé bat erós leiek
 -ni eméko nas
 -i nongó as?
 -ni eméko nok
 -ni eméko noná
 -ire lagúne etór dok
 -ire lagúne etór doná
 -gu BÍlbon bisí gosák
 -gu bílbon bisí gosená
 -úmek etzén sartú dirés
 -úmek etzén sartú dosák
 -úmek etzén sartú doséna
 -ni yóngo nittikená iré etzerá
 -ni yóngo nittikék iré etzerá
 -i asárratu íngo inttiké
 -i gúes égongo inttiké
 -gu kánpon bísiko ginttikés
 -gu kánpon bísiko ginttikésák
 -gu kánpon bísiko ginttikésená
 -guré aittetama asárratu íngo littikés
 -guré aittetama asárratu íngo littikésená
 -gu atzó iré erríre yon gintzosán
 -i lengualdín emén egointzén
 -aitté emén on son
 -aitté emén on san
 -aitté emén on soná
 -ni belú yon nitzón
 -ni belú yon nitzen
 -ni belú yon nitzóna
 -úmek belú alléga sosán
 -úmek belú alléga sosaná
 -ni emétik íbilko noná
 -ni atzó basóra yóngo nitzón
 -aitté atzó mártxa in guré yeún
 -aitté atzó mártxa in guré yeuná
 -gu lélaó íxartu ber gendún

- nirí lagún bat etór yaték
- nirí lagún bat etór yatená
- irí dirú astú yak
- irí dirú astú yaná (gasteek DAK eta DANA esaten dituzte)
- onerí ogí gústaten yakók
- onerí ogí gústaten yakoná
- nirí dirú galdú yaték
- gurí dirú galdú yakúk
- gurí dirú galdú yakune
- úmeri ólgete gústaten yakék
- úmeri ólgete gústaten yakená
- nirí gíltzek yáusi yatesák
- nirí gíltzek yáusi yatesená
- irí lagúnek etórri yasák
- irí lagúnek etórri yasená
- aitterí árbolak erre yakosák
- aitterí árbolak erre yakosená
- gurí ógik galdú yakusék
- gixónari índabak gústaten yakesak
- gixónari índabak gústaten yakesená
- atzó lagún bat etór yatén
- atzó lagún bat etór yatená
- ser diñósú, ba?
- onerí aitté gaixórik pará yakón
- onerí aitté gaixórik pará yakoná
- gurí txakúrrek ill yakusán
- gurí txakúrrek ill yakusená
- áiri gixónari konéjuk gústaten yakesák
- áiri gixónari konéjuk gústaten yakesená
- irí áttittek etórri yasán
- irí áttittek etórri yaséna
- irí dirú astú yan atxiñé
- dirú báneukok ondó bixiko nittikék
- irí daná ástuko litzíkik
- surí daná ástuko litzíkixú
- gurí dirú galdú íngo litzíki(g)úk
- irí lagúnek etórriko yaséna
- aittéri gústako leio
- aittéri gústako litzikio
- úmeri gústako litzikie ondó yáte
- úmeri gústako litzikiek ondó yáte
- úmeri gústako litzikiená ondó yáte
- irí lagúnek etórriko litzíkexék
- ni etzéra nayók
- ni etzéra nayoná
- i etzéra oo
- amá kalléra yok
- amá kánpora yoná
- gu eskólara gayosák
- gu eskólara gayosená

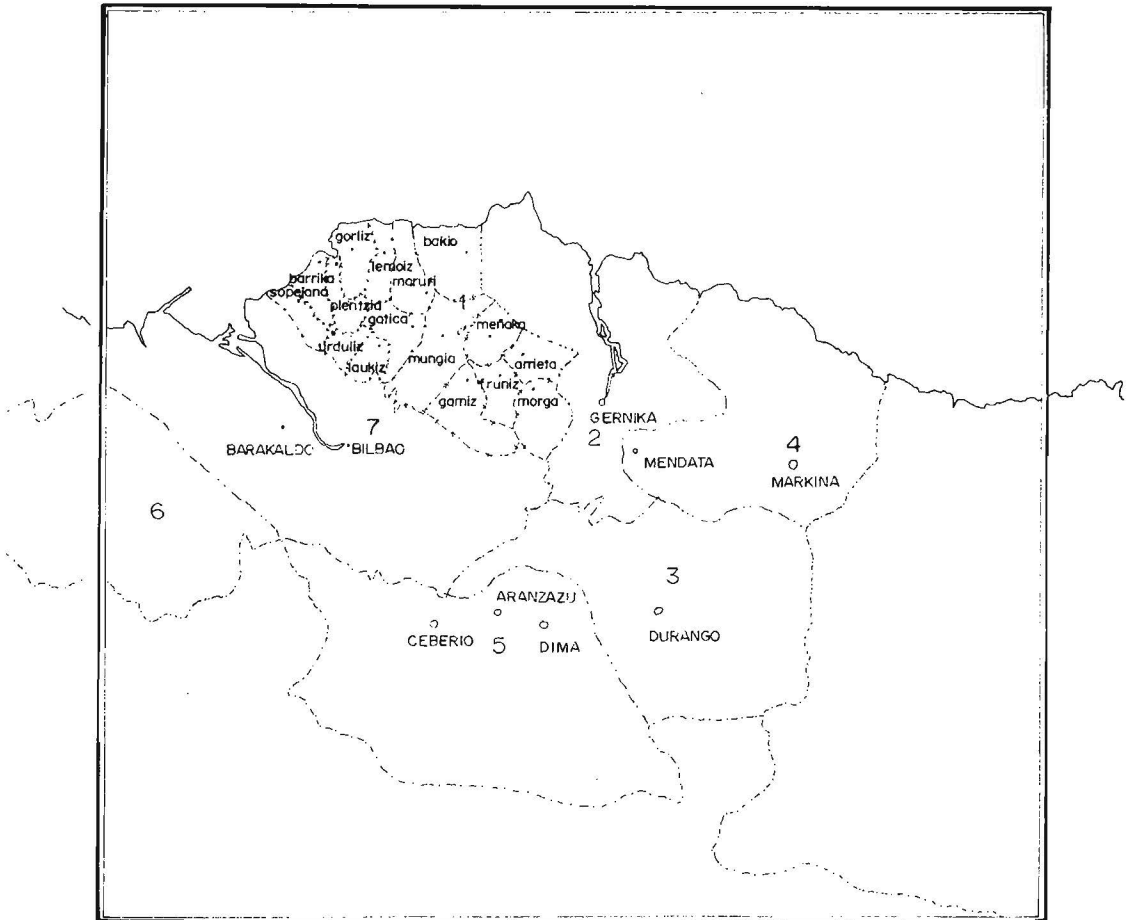
-úmek lo ítten yosák
 -umek lo ítten yoséna
 -eurí ítten así sánen ni etzerántza yon nitzén
 -ni ondó nayók
 -ni ondó nayóna
 -i emén aṽ
 -até ixítte yaók
 -até ixítte yaoná
 -gu sítunik gayosák
 -gu sítunik gayosená
 -úmek lo yaosák
 -úmek lo yaosená
 -ni emétik nabillék
 -ni emétik nabillená
 -i ondó abíl?
 -txakurré kánpon yabillék
 -txakurré kánpon yabillená
 -gu posík gabiltzesák
 -gu posík gabiltzesená
 -áik gisónak kánpon yabiltzesék
 -áik gisónak kánpon yabiltzesená
 -basótik natorrék
 -basótik natorrená
 -amá elixátik yatorrená
 -gu kánpotik gatosák
 -gu kánpotik gatosaná
 -giltzé poltzán yekót
 -giltzé poltzán yekóténa
 -ik dirú dekok
 -ik dirú dekoná
 -amák ogí yekók
 -amák ogí yekoná
 -guk txorí bet yekúk
 -guk txorí bet yekuné
 -úmek líbiru bet yekék
 -úmek líbiru bet yekéna
 -etzéko gíltzek neuk yekoás
 -etzéko gíltzek neuk yekósená
 -ik árdik dekosák
 -ik árdik dekosená
 -onék ógik yekosák
 -onék ógik yekosená
 -guk béyek yekusék
 -guk béyek yekusená
 -ónek umé askó yekesák
 -nik báyakítt eúskera
 -nik yakítténá eúskera
 -nik íen usénak bayákies
 -nik íen usénak bayákiesená
 -guk báyakiúuk orí

- guk báyakiuné orí
- guk bayákiusék órduk
- guk bákiúsena órduk
- ik órrek gausak badakixék
- ik órrek gausak badakixená
- nik dirú yarót aldén
- nik dirú yarótená aldén
- ik ogí darók etzerá
- ik ogí daróna etzerá
- onék okelé yarók
- onék okelé yaróna
- guk beyéyarúk
- guk beyé yarune
- úmek líbiru yarek eskólara
- úmek líbiru yaréna eskólara
- nik árdik yaroás basóra
- nik árdik yarósena basóra
- nik ogí yakarrét
- nik ogí yakárrená
- onék gordosolá yakarrék
- onék gordosolá yakárrená
- guk béskari yakarrúk
- guk béskari yakárruné
- áik afarí yakarrék
- áik afarí yakárrená
- nik palómak yakárreás
- nik palómak yakárresená
- aitték árdik yakasák
- aitték árdik yakásená
- guk árdik yakárrusék
- guk árdik yakárrusená
- úmek gausá ásko yakárresák
- ik gusúr bat esán dok
- onék argí bistú yoskúk
- onék argí bistú yoskuné
- úmek égi esán yoskuék
- úmen égi esán yoskúená
- nik úmeri dirú emón yotzét
- nik úmeri dirú emón yotzétená
- áttíttek úmeri gusúr bat esán yotzék
- áttíttek úmeri gusúr bat esán yotzená
- mutíllek néskari árrik bóta yótzesák
- ik esétuten nok ni
- ik esétuten nóna ni
- aitték kánpon ikús niók
- aitték kánpon ikús níoná
- áik ekár neiék etzéra
- áik ekár naiená etzéra
- nik i esétuteeut
- nik i etzéra ekárri eut

- áik etzén okí endún i
- onék ogí erós yok
- guk béskari ekárrí yuk
- guk béskari ekárrí yuné
- órrek etzé bat erós yedék
- órrek etzé bat erós yedéna (gazteek yerék eta yeréna erabiltzen dituzte)

Joxe Barandika

- ni yóngo nittikék fábrikerá bearrén baýá...
- dirú emontzeat anájeri
- ni etórri nas solótik

- 1.- Comarca Plencia - Munguía. 2.- Comarca Gernika - Bermeo. 3.- Comarca del Duranguesado.
 4.- Comarca de Markina. 5.- Comarca de Arratia - Nervión. 6.- Comarca de las Encartaciones.
 7.- Comarca del Gran Bilbao.

Butroi administratiboki Gatika da baina ondoko mapan ikus daitekenez Plentzia, Urduliz, Laukiz eta Gatikako mugan dago.

-báno etzerá
 -nik súri sagárrak ekár dotzués
 -ni emétik nabíl
 -nik esétuten sittut súok
 -nirí gústaten dat ogí
 -nik anájeri emón tzeás sagárrak
 -nik ekár dotzuét súori ogí bet
 -ni emén nau
 -nirí etór dastés lagúnek
 -ni etórri nas basótik ontxé
 -nik ekár dot ogí bet
 -nik orrerí dirú emón dotzét
 -ni belú etórri nas etzéra
 -nik ogí bétzuk ekárri doás
 -ondó saos su
 -ik nirí ogí bet emón dosték
 -aitték súori dirú emón dotzué
 -aitték kalén ikús gittú
 -su yon in sintzén emétik
 -gu yon in gintzén
 -ónek beár bat in diré
 -orí obá yóngo bálitrikék eméti
 -a etzétik yatorrek
 -óneri ogí gústaten daké
 -óneri ogí gústaten yakék
 -guk dánok ekár yuk sagar bana
 -euk ser in dok?
 -ni bániok etzerá
 -su básos etzerá
 -i báo etzerá
 -súok básosé alá?
 -gu bágiosak
 -ni emén niaok
 -gu emén giosak
 -ni bidén agértu natzú surí
 -aitték dirú emón eustén
 -suk in sendún beár bat

A

abadé = apaiza
 abarké = abarka
 abarkéte = abarketa
 abaro = oihana
 abendú = abendua
 aberastú = aberastu
 aberatzá = aberatsa
 abíatú = abiatu
 ábi = habia

abotzá = abotsa
 abrosidu = aspertu
 adagú = adabua
 adarrá = 1 animal batena; 2 árbol
 batena
 afaldú = afaldu
 afarí = afaria
 agertú = agertu
 agindú = agindu

agínke iñ = haginka egin	angerú loré = lore mota bat (flor de la angélica)
agiñé = hortzak eta haginak	angiré = angira
ágiri = ageri izan	anké = anka
agiriké iñ = agirika egin	antojú = higuin
aguré = agurea	antzekó = antzekoa
agurtú = agurtu	ap! = hotza adierazteko intejekzioa
ainbéste = hainbeste	ápatxé = umeekin erabiltzen den hitza jesar erazteko
aiñ = hain	apatz = abatz
aisté = ahizpa	aprilé = apirila
aittä = aita	apurtú = apurtu
aittäórdé = aitordea	ardaú = ardoa
aítettú = aipatu	ardí = 1 ardia; 2 arkakusoa
aittä = begiratu	ardúre = ardura
aittukuné = begirada	ardúre artú = ardura hartu
aixé = haizea	areá = harea
akaba = bukatu	aré = golde mota bat burdinezko hortz batzu dauzka eta lurra nahasteko da.
akarra = akerra	áren = zerbait, seoser erabiltzen da ere, honek zenbati erantzuten dio
al = ahal	arésti = harizti
alabé = alaba	arétxa = haritza
alala = oudo	argál = argala
alárguné = alarguna	argaldú = argaldu
albandorrotza = orratz haundia	argí = argia
álbon = alboan	argíttasuné = argitsuna
aldatzá = aldapa	argittu = argitu
aldatz berá = maldan behera	árik = «árik eta ikúsi árte» arte bezala erabiltzen da
aldé = alde	aríñ = arin
aldendú = galdu	áriñegún = herenegun
aldeskiñ = oker	arittó = aharia
alkóndaré = alkondara	arkákuxó = 1 arkakuso; 2 bihurria
almudé asalá = burko azala	arkara = arkara
alperrá = alferra	arká satzá = mendiko aihenbelarra
altzá = 1 altxatu; 2 altza	arkume = bildotsa
amá = ama	armusú = gosaria
amamá = amona	armusú yan = gosaldu
amáórdé = amordea	arnasé = arnasa
amáta = itzali	arnasé artú = arnasa hartu
améntala = amantala	aró = haroa
amésetán = ametsetan	arotzá = arotza
amés iñ = amets egin	arrá = 1 harra; 2 arra
amíllotxé = txori mota bat (paro azul)	arránkarí = amuarraina
amúrru = amorro	arrañé = arraina
amúrrututé = amorratuta	arrantzan iñ = arrantzan egin
anajé = anaia	arrakadé = belarritakoa
andí = handia	
andittú = handitu (bakarrik esku edo oin bat)	
andraskó = andrazkoa	
andré = andrea	
angerú = aingeru	

arrástegí = arratsalde
 arrastión = arratsalde on
 arratoi = arratoi
 arratxurre = hatzur handibat
 arrátzaldé = arratsalde
 arrebé = arreba
 arrén = arren
 arrí = 1 harria; 2 sukaltarria
 arrikedé = harrikada
 arrikó = harrikoa
 arriko iñ = harrikoa egin
 arri koskorra = harri txikia
 arró = harroa
 arrósi iñ = aharrausi egin
 arrotú = harrotu
 árrotza gorringó = perretxiko mota
 bat
 arrotza Perretxiko = perretxiko
 mota bat
 árrotzé = arraultza
 artatxori = artatxoria
 árte = arte
 artén = artean
 artes = zuzen
 artésa = zuzendu
 ártesik = artaziak
 artestú = zuzendu
 artú = hartu
 artxó = bildotsa
 asalá = azala
 asárratú = haserretu
 ásaṽ = urrun
 asé = aza
 asetú = ase izan
 así = 1 hasi; 2 hazi; 3 hazia
 asíkeré = hasiera
 asitte = hasita
 askátasuné = askatasuna
 aské = aska
 askó = asko
 askordiñe = hazkordina
 áskoré = haizkora
 askunarru = azkonarra
 áskure = hazkura
 aspíko góne = azpiko gona
 aspíñ = azpian
 asté = aste
 astélená = astelehena
 astí = astia
 astó = astoa

astrapalotza = arrabotsa
 astú = ahastu
 asuné = azuna
 asurré = hezurra
 atará = atera
 até = atea
 áterpe = aterpea
 atóndu = txukundu
 attitte = aitona
 atxurré = haitzurra
 atzamárrak = hatzamarrak
 atzásala = hatzazala
 átzekós áurrera = alderantziz arropa
 bat
 átzen = atzean
 átzeratú = atzeratu
 atziñé = aspaldian
 atzó = atzo
 auá = ahoa
 auákadé = ahokada
 aubé = amagiarreba
 aumé = ahuntzumea
 aumerre = beroogatik sortzen den
 gorrigunea
 auntzé = ahuntza
 aurkí = 1 beharbada; 2 aukeri ttiki
 bat
 aurpegí = aurpegia
 aúrren = aurrean
 aúrreratú = aurreratu
 aurten = aurten
 aúsi = ahausi
 aúsiké = ahausika
 auspó = hauspoa
 autzé = hautsa

B

ba = bada
 babé = baba
 báju = baxua
 bákarrík = bakarrik
 baké = bakea
 bakotxa = bakoitza
 balío = balio ukan
 baltzá = beltza
 baltzúne = belztasuna
 barandé = arropa zintzilikatzekeo
 soka bat
 barau = baraure
 barau egón = baraurik egon

bardín = berdin
 barík = gabe
 baríku = ostirala
 bárre iñ = barre egin
 barrí = berri
 barrín = berriz
 barrún = barruan
 bart = bart
 basé = basa
 baserrí = baserria
 batú = batu
 baýé = bahea
 be = ere
 beargiñé = langile
 bearrá = lana
 beárreskó = beharrezkoa
 beatza = behatza
 bedarrá = belarra
 begí = begia
 beié/beýé = behia
 beiñ = behin
 bekóki = bekokia
 bekorotza = behi-satsa
 bekosué = beheko sue
 bélarrí = belarria
 bellegí = horia
 belú = berandu
 beluné = belauna
 bengon = behingoan
 bentáne = lehioa
 ber = behar
 berákatzá = baratxuria
 beratú = beratu
 berbá = hitza
 berbá iñ = hitz egin
 berbálduné = berritsua
 beró = beroa
 berotú = berotu
 básapé = besapea
 besárkadé = besarkada
 báskari = bazkaria
 besó = besia
 béste = beste
 betetú = bete
 betúle = betilea
 bidé = bidea
 bidér = aldiz
 bier = bihar
 bigundú = bigundu
 biguné = biguna

bikóte = bikote
 biríbillé = borobila
 bildurre = bildurra
 bildúrti = bildurti
 bíllusik = biluzik
 biorra = behorra
 biotzá = bihotza
 biotzerré = bihotzerre
 biregarro = birigarra
 biríki = birikia
 birítxindorra = biritxindorra
 bisirik = bizirik
 biskór = bizkorra
 bistú = piztu
 bíttartén = bitartean
 bitzé = 1 bitza; 2 gaina
 bitzuk = biak
 bixerdun = bezardun
 bixerrá = bizarra
 bixi = pisua baino pixka bat gehiago
 bixker-asurré = bizkar-hezurra
 bóta = bota
 bujamanta = animalien kaskoak
 kentzeko erreminta mota bat
 bulerrá = bularra
 burlé iñ = trujatu
 burneí = burdina
 burú = burua
 buskentzá = odolkia
 bustená = buztana
 busterrí = zutarri
 bustí = busti
 bustú = putz egin
 Butroí = Butroe

D

damistikú = usina
 damistikú in = usin egin
 damutú = damutu
 daná = dena
 dardákadé = dardakada
 deittú = deitu
 dénpore = denpora
 dirú = dirua
 doméka = igandea

E

ebaí = ebaki
 edán = edan
 edarí = edaria

edek = uztarria lotzeko lokarriak	ermitté = baseliza
ederrá = ederra	erne = erne
edérto = ederki	ernégatén egon = ernegatu
edó = edo	éron = eroan, eraman
edoi = hodeia	erosí = erosi
edurré = elurra	erré = erre
edurré iñ = elur egin	erregé = errege
edúrte = elurte	errégiñé = erregina
egarrí = egarria	erréka = ibaia
egás iñ = hegaz egin	errementarí = errementari
egí = egia	errená = erraina
egó = hegala	errí = herria
egón/eon/on = egon	erró = errape
egosí = egosi	errótari = errotaria
egosítte = egosita	erroté = errota
egúená = osteguna	errú = errua
eguné = eguna	erruduné = erruduna
egunón = egun on	ertze = ezpala
egúrdi = eguerdi	esan = esan
egurré = egurra	esin = ezin
egúski = eguzkia	eskatú = eskatu
egústená = asteazkena	eskegí = zintzilikatu
ekarrí = ekarri	eskerrá = ezkerra
ekín = ekin	eskertí = ezkertia
elástuné = eraztuna	eskilleré = eskilara
eldú = 1 iritxi; 2 heldu, frutu bat	eskoí = eskuina
eldúte = helduta	eskondú = ezkondu
elgorrí = elgorria	eskondúte = ezkondata
elixé = eliza	eskóntza = ezkontza
elórrantzá = elorri	eskú = eskua
eltxó = eltxoa	eskúberé = eskuarea
emé = emea	eskulaso = Txori mota bat (grajo)
emón = eman	eskutú = izkutua
enbata = lainoa	exkúurré = eskumuturra
entzún = entzun	esné = esnea
epél = epel	esó = heze
eperdí = ipurdi	esótu = hezeru
eperrá = eperra	espaná = ezpaina
epértargí = ipurtargi	espíllu = ispilua
epertikere = txori mota bat (sicerin)	esté = hestea
epetxa = txori mota bat (reyezuelo)	estí = eztia
éraiñ = eragin	estó = golde mota bat lurra zapaltzeko
erákutzi = irakutsi	estrátze = bide ttikia
erbí = erbia	estú = hestu
eredu = eredua	estúaldí = hestualdi
erexi = eritzi	estulé = eztula
erlauntze = abaraska	estulé iñ = eztula egin
erlé = erlea	esuné = ezaguna
erléju = erloju	esusena = ezizena

eté = ote
 etorrí = etorri
 etzé = etxea
 etzí = etzi
 euki/oki/iki = eduki
 eulí = eulia
 eurí = euria
 euri iñ = euri egin
 eurítze = euritza
 eúskeré = euskara
 eútzí = eutsi
 exé = egurrezko golde mota bat

F

fagó = pagoa
 findu = findu
 fivú = haria
 frake = praka
 frijidu = frijitu
 frontierak = uztarrían jartzen diren
 artilezko hariak

G

gabón = gabon
 gabilla = ekaina
 gaixó = gaixoa
 gaixotu = gaixotu
 galdú = galdu
 gánen = gainean
 gánera = gainera
 gánorabakó = ganorabako
 gánoré = ganora
 garagarrilla = uztaila
 gárandú = garandu
 garáunek = garaunak
 garbí = garbia
 garbikusi iñ = garbitu
 garbíttasuné = garbitasuna
 garbittú = garbitu
 gardorostu = ondo egosi
 gardorostute = ondo egosita
 garí = garia
 garikok = soberakiu
 garittekok = soberakiu
 garó = 1 ihintza; 2 garaua
 garrá = garra
 garrangille = kokota
 garrátza = garratza

garrí = gerria
 garrikó = gerrikoa
 gasá = gaza
 gasatú = gatzatu
 gasí = gazi
 gastaí = gaztaia
 gastañe = gaztaina
 gaste = gazte
 gasterí = gazteria
 gatx iñ = kalte egin janari batek
 gatzá = gatza
 gaué = gaua
 gáune = amarauna
 gauontza = ontza
 gaur = gaur
 gaurdanik = gaurdanik
 gausé = gauza
 géiaü = gehiago
 géienák = gehienak
 geittú = deitu
 geldiró = geldiro
 gérispé = gerizpe
 geró = gero
 gibelé = gibela
 gibel urdiñe = perretxiko mota bat
 giltzé = giltza
 giñárrebé = aitagiarreba
 girrisgi = kartilago
 gisoná = gizona
 gitxí = gutti
 gitxiau = guttiago
 gogou ixen = aipatu
 gogortú = gogortu
 goién = goian
 goixé = goiza
 góne = gona
 goraspeko = korrokada
 gordé = gorde
 gordosolá = euritakoa
 gorputzé = gorputza
 gorra = gorra
 gorri = gorria
 gorringo = gorringo
 gorriské = gorrizka
 gorrittú = gorritu
 gorrotó = gorrotoa
 gorte = korta
 gosaldú = gosaldu
 gosé = gosea
 goso = gozo

gosósalé = gozozalea
 gosótu = gozotu
 goxetí = goiz
 gurau ixen = nahiago izan
 gurbixe = gorostia
 gurdí = gurdia
 guré = nahi
 gusta = gustatu
 gusurré = gezurra
 gusúrri = gezurtia

I

ibillí = ibili
 iderrá = ilarra
 idí = idia
 ién = igon
 íerri = igerri
 iés = igez
 igurtzi = igurtzi
 ikératu = ikaratu
 iketzá = ikatza
 ikó = bikua
 ikisí = ikasi
 ikúsi = ikusi
 ikutú = ikutu
 iltté = hilda
 ill = hil
 illargí = ilargi
 illé = hilabete
 illeda = lerroa
 illundú = ilundu
 illuné = iluna
 illuntzé = iluntza
 imiñe = neurtzeko kutxa bat
 imiñí = ipini
 indabé = indaba
 indar iñ = bultzatu
 inderra = indarra
 indertzú = indartsu
 indigastañe = gaztain mota bat
 ingerún = inguruan
 intxun = etzan
 íntxurré = intzaurra
 intxúrri = huntzorria
 intxúrrondó = intzaurrondo
 iñ = egin
 iñúrri = inhurria
 iñusentekerí = lelokeria
 iñuséntetuté = lelotuta

ió = iho
 iordi = igurtzi
 irábasí = irabazi
 irakatzi = irakatsi
 iré = garoa
 irí = iriki
 iríbittu = irabiatu
 iríkin = irakin
 irikin iñ = irakin
 iríspaté = gurdian jartzenden makil
 bat
 irítte = irekita
 irulí = irauli
 iruntzí = irintzi
 istérra = izterra
 itxéron = itxaron
 itxí = utzi
 itxítte = utzita
 itxosure = euri-ura
 itto = ito
 ittúgiñe = itogina
 itturri = iturria
 itzelá = itzala
 itzú = itsua
 ixen = izan
 ixena = izena
 ixerdí = izerdia
 ixerdittén = izerditan
 ixére = izera
 ixerrá = izarra
 íxertu = esnatu
 ixertuté = esnatute
 ixertzú = izartsu
 ixí = itxi
 ixil = isila
 ixilik = isilik
 ixíltasuné = isiltasuna
 ixítte = itxita

J

jénte = jendea
 juma = erre (tabakoa)

K

kakarraldo = 1 golde mota bat; 2
 arkamelu
 kako = erreminta bat
 kallé = kalea

káltzerdí = galtzerdia
 kámaré = ganbara
 kandéla = kandela
 kánpon = kanpoan
 karé = karea
 kárkabá = ubidea
 karráju = iraganbide
 karramarro = karramarro
 káskaragarrá = txingorra
 katé = katea
 katillu = katilua
 katú = katua
 keá = kea
 kendú = kendu
 kerixé = kereiza
 kilikili = kilikili
 kinpúle = kipula
 kimé = kimua
 kiríkolatzá = kirikolatza
 kixkillu = arrain mota bat
 kodañe = kodaina
 koipé = koipea
 kokoté = kokota
 kollára = koilarea
 komuné = komuna
 kontus = kontuz
 koñeté = koñata
 koñetú = koñatu
 kórte = korta
 koskorroi = koskorroi
 kotxille = (pernil kotxille), punta
 de jamón
 koýu = tori
 kuntzurruné = gultzurruna
 kúskurre = ezkurra

L

laban iñ = laban egin
 labé = labea
 laburré = laburra
 lagúndu = lagundu
 laguné = laguna
 lagúntasuné = laguntasuna
 lagúntze = laguntza
 lanbrí = lanbroa
 lándaré = landarea
 landé = landa
 lantzén beñ = noizean behin
 lañó = lainoa

lapíko = lapikoa
 lapurtú = lapurtu
 lar = gehiegi
 larratxori = txori mota bat (alondra)
 larri = gehiegi
 larróse = arrosa
 laskittu = desantolatu
 lastegí = lastategia
 lastér = laster
 lastó = artoaren azala
 lasu = nasaia
 lasune = itsasoko arrain mota bat
 latz = latza
 laýé = laia
 lebatzá = legatza
 leié = izoztea
 leixarra = lizarra
 léku = lekua
 len = lehen
 léngusiñé = lehengusina
 léngusú = lehengusua
 leortu = lehortu
 leortute = lehortuta
 lepó = lepoa
 líbiru = liburua
 loak artu = loak hartu
 lobe = iloba
 lodí = lodia
 lodittu = loditu
 lo iñ = lo egin
 loittu = zikindu
 lokostu = sendartu
 loré = lorea
 lotí = loti
 lotú = 1 lotu; 2 geratu
 lotza = lotsa
 lotzábakó = lotsagabea
 lotzáti = lotsatia
 lúki = azeria
 lumé = luma
 lurruné = lurruna
 lusé = luzea
 luserá = luzeera

M

madarí = madaria
 madáriketú = madarikatu
 máie = mahaiá
 maietza = maiatza

makál = makala
 makáldu = makaldu
 mákallo = makailoa
 makurtú = makurtu
 mallú = mailua
 mallúki = marrubia
 mámarrú = mamarrua
 mamí = mamia
 mamurreri = ogi apurra
 mamurtú = mamurtu
 maritxu talletakó = marigorringoa
 martí = martxo
 martitzená = asteartea
 masúste = mazusta
 maúxiké = mailaka
 merké = merkea
 merkétarí = merkataria
 merketu = merketu
 mesedé = mesedea
 mike = txori mota bat
 mimena = zumea
 mingóstu = mingoztu
 mingotza = mingotza
 miñ = mina
 miñe = mihia
 miñ iñ = min hartu
 miru = txori mota bat (milano)
 misketu = mizkea
 mistó = poxpolua
 mixera = urtzintxa
 míxka = miazka
 mixká iñ = miazkatu
 mogidú = igitu
 mokille = mokila
 moskortú = mozkortu
 mosú = mosu
 mosú emón = mosu eman
 motzá = itsusia
 mun-arrí = mugarría
 mune = muga
 murrúke = baurrez
 múskerrá = muskarra
 musturré = muturra
 mutillé = mutila
 mutú = mutua

N

násta = nahastatu
 náusi = nagusi

nebé = neba
 negar iñ = negar egin
 negarrá = negarra
 negarti = negarti
 negú = negua
 neikó = nahiko
 neskatillé = neskatila
 neské = neska
 nontzebarri = marmartia, lotsaga-
 bea
 nosépiñein = noizean behin

O

obetó = hobeto
 odolá = odola
 odóletan = odoletan
 ogí = ogia
 ogigastai = ogigastaia
 oiñ = orain
 oiñé = oina
 óiñetakó = zapata
 oiñutzík = oinutsik
 oiýá = ohea
 okáraná = okarana
 okelé = okela
 okér = oker
 okille = txori mota bat (picatronco)
 okollú = bazterra
 okotzá = okotza
 ólan = holan
 olé = ola
 oldute = gogortuta
 olgá = jolastu
 óllarrá = oilarra
 ollendé = oilanda
 olló = oiloa
 ólloskó = oilaskoa
 ollotokí = oilotokia
 ondákiñé = ondakina
 óndiñó = oraindik
 ondon = ondoan
 opetzí = eskaini
 órdu = ordua
 ordún = orduan
 orió = olio
 orkátile = orkatila
 ormé = orma
 orpó = orpoa
 orrasí = orrazia

orrastú = orraztu
 orrenbeste = horrenbeste
 orrí = hostoa
 órrotzá = orratza
 ortzá = hortza, baina bakarrik
 erremintanak
 ortú = ortua
 ortuarí = barazkia
 osasuné = osasuna
 osó = osoa
 osorík = osorik
 óstaberé = berriz
 osten = ondoren
 ostikedé = ostikada
 óste = nagia
 ostiñ = atzean
 ostú = izkutatu
 oté = otea
 otz = hotza
 otzáre = otarrea
 otz iñ = hotz egin
 otzittú = hoztu
 otzó = otsoa

P

pagó = pagoa
 pagodi = pagadi
 paparra = paparra
 pará = jarri
 parajé = hurbil
 parkatú = parkatu
 pasa = pasatu
 patiñé = patina
 pelotarí = pelotaria
 pernillé = urdai-azpikoa
 piñú = piñua
 piñúdi = piñadi
 piperrá = piparra
 pistí = piztia
 pixú = pisua
 plastadé = zaplastada
 politte = polita
 porrú = porrua
 posík = pozik
 pospoliñe = galeperra
 prestá = prestatu
 putz iñ = putz egin
 puxíka = puxíka

R

raspe = lija bezalako bat

S

sabalá = zabala
 sabáleré = zabalera
 sagardó = sagardoa
 sagarrá = sagarra
 sagárrondó = sagarrondo
 sagí = zahagia
 sagú = sagua
 saiatu = saiatu
 saiéski = sahieskia
 sakóna = sakona
 saldé = salda
 saldí = zaldia
 saldikume = moxala
 saldú = saldu
 salsa perretxiko = perretxiko mota
 bat
 saltamatxino = matxinsalto
 samé = eztarria
 semé = semea
 saná = zaina
 sáno = asko
 santzó = oihu
 santzó iñ = oihukatu
 sapaldu = zapaldu
 sapátu = larunbata
 saraté = zarata
 saratza = zuhaitz mota bat
 sardé = sarda
 saré = sarea
 sarrá = zaharra
 sarrantxé = burdinezko eskubila
 sarratu = eragotzi
 sarritten = sarritan
 sartu = 1 sartu; 2 zahartu
 sasí = sasia
 sásoi = sasoi
 satí = zatia
 satorrá = satorra
 satzá = ximaurra
 segidú = jarraitu
 sélan = nola
 sekorra = txekorra
 sekule bedarra = sekula bedarra
 semé = semea
 senar-emaste = senar-emazte

señé = umea
 serré = igitia
 serú = zerua
 seriñ = zer egin
 sidoí = sirauna
 siketú = lehortu
 sikú = lehorra
 sintzó = zintzoa
 siñestú = sinetsi
 sirkiñ iñ = mogitu
 sitzé = sitsa
 sitzetu = irindu
 sitzetúte = irinduta
 soi = gogor
 soiñen = aldean
 soké = soka
 sokorrú iñ = ohiu egin
 soló = baratza
 solómo = solomoa
 soratú = zoratu
 sorginkerí = sorginkeria
 sorgiñe = sorgina
 soritxarrá = zoritxarra
 sórki = sorkia
 soró = zoroa
 sorra = zorra
 sorrí = zorri
 sor ixen = zor izan
 sorró = poltsa bat
 sorróstarrí = zorreoztarria
 sorróstu = zorroztu
 sorrostúte = zorroz-tuta
 sosó = zozoa
 sótzardé = sarda mota bat
 soýe = lur gogorra
 subí = zubia
 sué = sua
 sué emon = sua eman
 sugé = sugea
 sugélindé = sugandila
 suló = zuloa
 sundé = usaina
 suñé = suhia
 suri = zuria
 suríngo = zuringoa
 surittú = zuritu
 surré = 1 sudarra; 2 azkarra
 surrúmurrú = surrumurrua
 surruné = gurdian jartzen den ma-
 kil bat

susera = xuxera
 sustrái = erroa
 súte = sukaldea
 sútunik = zutik

T

taloburnei = talaburdina
 tellátu = teilatu
 tellé = teila
 titére = ditarea
 tití = ditia
 tontorré = gailurra
 topá = aurkitu
 trebere = beste toki batzutan tre-
 bedea
 trumói = trumoa
 troñú = korapiloa

TX

txakurré = txakurra
 txalá = xahal
 txálo = txaloa
 txantxetan = txantxetan
 txapelá = txapela
 txarra = txarra
 txárrau = txarragoa
 txarrí = txarria
 txarriki = txarrikia
 txatxamárka = hatzaparkada
 txatxamárka iñ = hatzaparka egin
 txérpa = hartzapada
 txétxe = ume, umeekin bakarrik
 erabiltzen da (txikigarria)
 txikéra = xikara
 txikerrá = txikia
 txikóri = txikoria
 txímiñe = tximina
 txínbo = ziboa
 txinbúr = tximurdura
 txinburtú = zimurtu
 txindorra = txaxangorria
 txipristura = txipristina
 txirpílloté = tximileta
 txirritxarre = txori mota bat (calan-
 dria)
 txirte = enara bezalako txori beltz
 bat
 txistu = ttu

txistu bota = ttu egin
 txixégure = pizgale
 txókiñe = zotina
 txókolo = eskalpoi
 txolindúte = txotxatiar
 txomin bedarra = belar txar bat
 txorí = txoria
 txórte = txorta
 txut!! = bero adierazteko konjun-
 zioa

U

udábarrí = udaberria
 udé = uda
 ugerí = ugari
 uger íñ = igerí egin
 ugerrá = ugerra
 ugertú = herdoildu
 ukondó = ukondoa
 úkondokó = ukondokada
 ukúbillé = ukabila
 ulé = ilea
 ulertú = ulertu
 umé = umea
 unekadé = zatia
 untzé = iltzea
 úrdei = urdaia
 urdindu = urdindu
 urdinttasune = urdintasuna
 uré = ura
 urékartú = laburtu
 urgerixó = igela
 uríola = uroldea
 urré = urrea
 urregorri = urrea
 urretxá = 1 urritza; 2 perretxiko
 mota bat
 urresuri = zilarra

urrí = urria
 urté = urtea
 urten = irten
 urtxakurre = ugabere
 urúbio = baserlea
 uruné = irina
 usiñé = usaina
 usiñ íñ = usaindu
 uskerrá = puzkeñra
 usteldú = usteldu
 ustú = hustu
 utzé = hutsa
 utzík = hutsik
 uxetu = uxatu

Y

yabon = jagon
 yaié = jaia
 yaió = jaiio
 yaké = jaka
 yakín = jakin
 yan = jau
 yantzí = jantzi
 yarléku = jarleku
 yáteko = jatekoa
 yatzi = jatzi
 yaubé = jabe
 yauné = jauna
 yaurta = jaurtiki
 yaúsi = erori
 yesarrí = jesarri
 yo = jo
 yon = joan
 yórrai = haitzur ttiki bat
 yorratú = jorratu
 yosí = josi
 yugudé = kodaina zorrozteko lu-
 rrean jartzen den erreminta